

Chentukov I. Y.
Mariupol State University

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF REGIONALIZATION IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY GLOBALIZATION DISCOURSE

Summary

Considered the processes of regionalization of the world economy in the context of contemporary globalization discourse. Determined that the process of regionalization act a certain stage and form of globalization and the formation of the modern world order in terms of the international economy regions are the active agents of globalization. Proved that the current spatial structure of the world economy is characterized by complex architecture, an important role in which play the regions whose development is based on integrative manner.

Key words: globalization, global regionalism, regionalization, regionalism, integration, region.

УДК 339.9

Чепеленко А. М.
Українська інженерно-педагогічна академія
Чепеленко Д. С.
Донецький національний університет

США—МЕКСИКА: ПРИРОДА КОНФЛІКТУ МІГРАЦІЙНИХ ІНТЕРЕСІВ

Досліджено теоретичні питання природи конфлікту міграційних інтересів найбільш впливових країн США як країни-реципієнта та Мексики як країни-донора, та дослідження ступеня впливу міграцій на економіку та соціальну політику країн.

Ключові слова: міграційна політика, міграційні процеси, країни-донори, країни-реципієнти, вплив глобалізації.

Постановка проблеми. Зростаюча невідповідність між бажаннями країн-донорів і можливостями країн-реципієнтів стали серйозною проблемою ХХІ століття, тому процеси глобалізації та пов'язані з ними масові міграції, являють собою актуальні виклики сучасності.

Історія відомих класичних іммігрантських рухів свідчить, що широкомасштабна міграція, особливо нерегульована, може призвести до серйозних проблем для приймаючої країни і викликати такі негативні наслідки, як ріст злочинності, етнічні напруження та соціальні конфлікти.

У сучасному світі реалізація права кожної людини залишати будь-яку країну, включаючи й свою власну, та повертатися у свою країну, закріплена декларацією прав людини (ст. 13, п. 2) [4] та поставлена в залежність від характеру сприйняття національних інтересів державною владою. До того ж ступінь відкритості міграційної політики держав формується під впливом безліч факторів, серед яких домінуючими є інтереси забезпечення національної безпеки, що охоплюють найрізноманітніші сфери життєдіяльності, в тому числі, міграцію. Переконалим прикладом у цьому відношенні є США, як держава, яка створена мігрантами, з одного боку, і, з іншого, яка прийняла закон про будівництво тисячокілометрової стіни на кордоні з Мексикою, яка повинна стати «еталоном» кордону ХХІ ст. і зробити державу більш захищеною, так як США «не можуть контролювати кордони і нелегальна імміграція зростає» [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні дослідження тенденцій та специфіки міжнародних переміщень населення у своїх роботах висвітлювали такі науковці як В.П. Лещук, Л.О. Примостка, О.О. Чуб, О.І. Марчин, Д.Ю. Мамотенко, М.І. Пітюлич, Т.Ю. Ковач, Ю.І. Дем'ячук та інші.

Метою статті є аналіз природи конфлікту міграційних інтересів найбільш впливових країн США, як країни-реципієнта, та Мексики, як країни-донора, та дослідження ступеня впливу міграцій на економіку та соціальну політику країн.

Невирішені частини досліджуваної проблеми. Незважаючи на глибину розробки теми міжнародної міграції, недостатньо уваги сконцентровано саме на соціально-економічних та демографічних наслідках міграції. До того ж, традиційно міжнародна міграція не була одним з основних елементів планування і проведення переписів населення та житлового фонду Мексики, тому її вимір залежить від непрямих методів та національних обстежень, які проводяться Національним інститутом статистики і географії Мексики, які в повному обсязі не відображають реальну міграційні потоки [6].

Виклад основного матеріалу. Міграція існувала завжди і є частиною історії практично всіх країн. Проте, сьогодні тема міграції стала настільки актуальною, що стала темою постійного аналізу та обговорення багатьох урядів у зв'язку з демографічними, економічними, політичними та соціальними наслідками цього явища. Така ситуація вимагає формування знань і реалізації державної політики стосовно переміщення, а останнім часом, і повернення мігрантів.

Міграційні процеси рухаються паралельно з прискореними процесами глобальної інтеграції, пов'язуючи країни і народи, та являє собою складне явище, виходячи з його різних форм, потоків і циклів.

В умовах економічної та політичної глобалізації зазнали змін не тільки базові характеристики міжнародних міграційних процесів, а й фактори, що їх визначають [8].

Про глобальний характер міграційних процесів свідчать статистичні дані ООН стосовно обсягу, тенденцій і країн походження та призначення міграцій-

них потоків, а також деякі соціально-демографічні характеристики емігрантів і іммігрантів. Міжнародна міграція є феноменом людської історії, яка свідчить про збільшення кількості людей і народів, залучених до міграційних маршрутів: чисельність міжнародних мігрантів зростає з 75 млн. осіб в 1965 році до 232 млн. осіб в 2013 році, тобто, три з кожних 100 осіб жили за межами країни народження [9], що склало 3,2% всього світового населення [11].

Глобальна міграція демонструє стійке зростання в два етапи: з 1960 по 1985 рік у середньому з 2,3% загальної чисельності населення світу, та з 1990 по 2013 рік близько 3,0%; зі значним збільшенням з 1985 по 1990 роки (рис. 1).

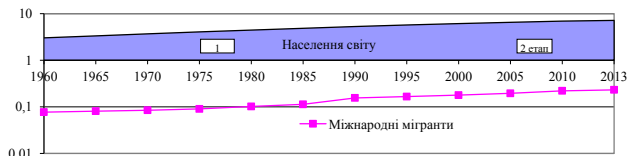

Рис. 1. Динаміка світової міжнародної міграції у 1960-2013рр., млн. осіб [3]

При цьому чітко фіксується напрямок вектора міграційного потоку, маркіроване С. Бенхабіб як «зворотня глобалізація» – від менш розвинених країн, до більш розвинених [1]. Дійсно, на початку ХХІ століття, близько 60% міжнародних мігрантів мешкало в самих економічно стабільних регіонах світу і динаміка чистої міграції має стійку тенденцію до зростання.

Міжнародна міграція є досить значущим явищем з точки зору масштабів, соціально-економічних і політичних наслідків для країн і регіонів. Переважним напрямком сучасної міграції стало переміщення населення з найбільш розвинених країн в економічно розвинені держави. Слід зауважити, що за досліджуваний період частка емігрантів з розвинених країн скоротилася майже на 16,3%, при цьому темпи зростання скоротилися на 45,7%. Країни, що розвиваються, мають стійку тенденцію до зростання, яка у 2013 році становить 125,3% (рис. 2).

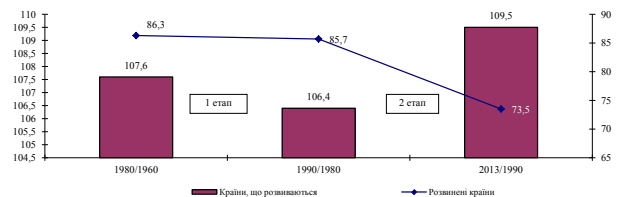

Рис. 2. Темпи зростання міжнародної еміграції країн світу за етапами, %

Розвинені країни, в основному з Північної Америки і Європи, є основним місцем дислокації міжнародних іммігрантів. В 1960 році вони зосередили 39,9%, а в 2013 році – 64,2% іммігрантів світу. У 2013 році США і Канада зосередили майже чверть від загальної глобальної міграції. Най-

менша кількість іммігрантів мешкає у Латинській Америці та країнах Карибського басейну, Східній Азії і Тихоокеанському регіоні (рис. 3).

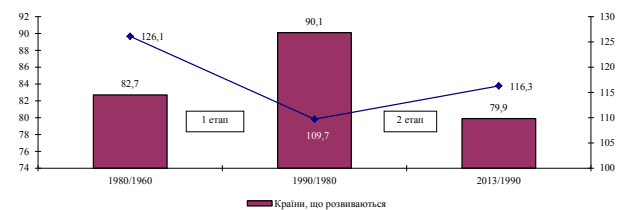

Рис. 3. Темпи зростання міжнародної іміграції країн світу за етапами, %

Згідно зі статистичними даними ООН в 2013 році Індія була країною з найбільшою кількістю емігрантів у світі (6,1% від загальносвітового обсягу), та Мексика (5,7% від загальносвітового обсягу). Найбільша кількість іммігрантів у світі спостерігається в США (19,8% від загальносвітового обсягу) та Росії (4,8% від загальносвітового обсягу) (табл. 1).

Таким чином, можливо стверджувати, що у період з 1990 по 2013 роки відбулись значні зміни у географії, динаміці та структурі світових міграційних процесів, з'являються нові моделі розвитку.

Для США іміграція є рушійною демографічною силою (рис. 4).

Рис. 4. Частка іммігрантів в загальній кількості населення США, % [2]

Історично склалося так, що рух населення в центральну частину США відображає розширення країни та регулював щільність населення прикордонних районів і хвилі іміграції на захід і південь. Період з 1910-1940 роки іноді називають Першим Великим переселенням народів, а період з 1940-1970 роки також відомий як Друге Велике переселення народів. Велике переселення, в цілому, відноситься до масивної внутрішньої міграції латиноамериканського населення з Півдня (близько 6 млн. чоловік перемістилися з Півдня між 1910 і 1970 роками). На початку 20-го століття суворе законодавство обмежило іміграцію в США і це призвело до браку робочої сили в багатьох промислових і виробничих центрів на Північному Сході і Середньому Заході та до істотних змін в расовому складі (рис. 5).

Таблиця 1

Країни з найвищим і найнижчим рівнем річної чистої міграції [2; 12]

Ранг	Країни-реципієнти			Країни-донори		
	1990-2000	2000-2010	2010-2013	1990-2000	2000-2010	2010-2013
1.	США	США	США	Казахстан	Бангладеш	Індія
2.	Росія	Іспанія	Росія	Мексика	Мексика	Мексика
3.	Німеччина	ОАЕ	Німеччина	Єгипет	Індія	Росія
4.	Афганістан	Росія	Саудівська Аравія	Бангладеш	Китай	Китай
5.	Канада	Італія	ОАЕ	Іран	Пакистан	Бангладеш

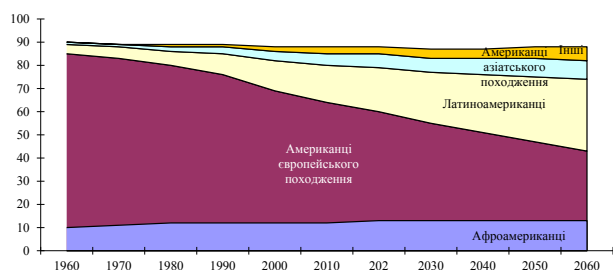

Рис. 5. Динаміка зміни структури населення США за расовими категоріями, % [14]

Міжнародна міграція в Мексиці виділяється серед інших значними масштабами і неоднорідними характеристиками. Мексиканці складають близько 6,8% від загальної чисельності всіх міжнародних мігрантів у світі і забезпечують другий за величиною міжнародний міграційний потік: 12,4 млн. осіб, які народилися в Мексиці, живуть в іншій країні, а це кожний десятий мексиканець. Крім того, ця міграція характеризується концентрацією на одному напрямку – Сполучених Штатах Америки [7].

Існуюча модель міграції з Мексики в США, яка переважала в 1970-х роках, радикально змінилася. Про це свідчать чисельні дослідження та джерела статистики. Істотні зміни відбулися у кількості, інтенсивності, умовах та соціально-демографічному профілі мігрантів. Такі тенденції пояснюються безліччю змін, які відбулися в самих країнах:

- реструктуризація економіки США, яка призвела до зміни структури зайнятості та попиту на мексиканських робітників у різних секторах економіки (в основному у сфері обслуговування і будівельної галузі);

- демографічні зміни населення Мексики (збільшення осіб працездатного віку);

- нездатність ринку праці Мексики поглинати надлишкову робочу силу і поточні кризи, які переслідують мексиканську економіку в останні десятиліття;

- впровадження більш обмежувальних заходів імміграційної політики з боку США;

- посилення заходів контролю та мілітаризації кордонів з Мексикою.

Статистичні дані показують, що з 1970 року мексиканська міграція до США демонструє стійке зростання. У той час, як чисте річне сальдо міграції було 173 тис. осіб між 1970-1980 рр., у період 2000-2005 воно збільшилося до 500 тис. осіб на рік (зареєстрованих і незареєстрованих) [16].

Дослідження міграції на північному кордоні Мексики дає можливість проаналізувати різні аспекти ринку праці між Мексикою та США, а також його цикли. Йдеться про великомасштабний ринок, сформований протягом десятиліть, але не визнаний в рамках двосторонніх відносин, тому він носить, в значній мірі, неформальний характер, який обумовлює незахищеність мігрантів в усіх відношеннях.

Рецесія в США, особливо з початку 2009 року, знизилася попит на некваліфіковану працю, скоротивши приплив робітників з Мексики. Крім того, вона збіглася з періодом посилення міграційної політики і зміцнення бар'єрів і стін уздовж кордону, що стало додатковим чинником зменшення циклічної трудової міграції та почала проводитися більш агресивна депортаційна політика, яка зачепила як мексиканців, так і жителів інших країн.

Визначальним фактором міграції з Мексики був попит на некваліфіковану працю в США. У 1900-1920 роках цей процес частково був обумовлений потребою в робочих, викликаний Першою світовою війною і отримав назву «ера вербування», де «вербування» визначалася як «кашкан» або «кабала» [12].

На початку XX століття США прийняли ряд жорстких адміністративних заходів, спрямованих на обмеження імміграційного припливу і регулювання його етнічної та регіональної структури. Такі заходи значно скоротили міграційні потоки в США, насамперед тому, що:

- прийняття закону про грамотність в 1917 році, забороняло в'їзд на територію США неписьмених іммігрантів (Імміграційний Акт 1917 року виділив кілька категорій мігрантів, які не підлягали прийому, і вніс уточнення у вже існуючий ценз грамотності, які були посилені в 1918, 1921 і 1924 роках);

- введення системи квот в 1921 році і, особливо, акта про обмеження імміграції 1924 року, закріпило імміграційні квоти, засновані на етнічному складі населення США в 1920 році. Вони були покликані забезпечити збереження існуючих між-етнічних та інших пропорцій у складі американського населення. Щорічна імміграція з окремих країн і регіонів не повинна була перевищувати «однієї шостої відсотка населення континентальної території США в 1920 р.».

В умовах післявоєнної економічної кризи і безробіття процеси вільної імміграції не користувалися підтримкою населення і членів конгресу. Причини носили економічний (зростання безробіття і витрат бюджету) і психологічний («червона загроза», зростання ксенофобії) характеру. Однак, визначальною причиною прийняття закону 1921 року, який вводив квоти на в'їзд до США для представників різних націй, був економічний чинник. До того ж, на обмеженні імміграції наполягали, в першу чергу, фермерські круги. Великий промисловості обмеження імміграції було не вигідно.

У 1924 році був прийнятий новий імміграційний закон, який фактично забороняв в'їзд до США громадянам азійських країн (особливо була обурена цим Японія), віддавши, при цьому, перевагу вихідцям з країн Північно-Західної Європи (Англія, Німеччина, Ірландія, Швеція, Норвегія).

Безумовно, імміграційні закони були проявом ізоляціоністських настроїв, особливо це вірно по відношенню до Акту про обмеження імміграції (1924), коли економічні причини носили явно другорядний характер.

Аналогічна ситуація повторилася 20 років тому під час Другої світової війни. У 1942 році вступила в дію програма контрактації сільськогосподарських робітників (трудова угода між урядами Мексики і США), яка дозволяла тимчасово приймати на роботу чоловіків мексиканців, які займалися і працювали в сільських районах. У результаті післявоєнного економічного буму дана програма була розширена, зумовивши круговий рух майже 5 млн. робочих з 1942 по 1964 роки, аж до її закінчення.

Також, в післявоєнний період нові зміни були внесені і в міграційне законодавство США. Закон про внутрішню безпеку (1950) фактично заборонив імміграцію комуністів та інших лівих «підривних елементів». Акт Маккеррі-Вальтера, прийнятий Конгресом в 1952 році, підтвердив наявність квот, введених в 1924 р. [15].

Як і раніше, квоти не поширювалися на вихідців з країн Західної півкулі і подружжя та дітей американських громадян. Хоча деякі обмеження

за расовою ознакою були скасовані (наприклад, в 1946 році Акт Люса-Селлар розширив квоти на імміграцію вихідців з Азії), список політичних обмежень, що з'явився в 1950 році, був розширений. Протягом довгого часу діяла заборона на в'їзд до США мігрантів, хворих інфекційними та спадковими захворюваннями.

У даний час мексиканська міграція в США аналізується в контексті економічної інтеграції двох країн після вступу в силу в 1994 році Північноамериканської угоди про вільну торгівлю (НАФТА). Хоча угода не передбачала створення спільного ринку праці, слід визнати, що торгівля привела до формування міцних взаємних зв'язків: Мексика є третім за значимістю комерційним партнером США (після Канади та Китаю), а США є основним джерелом імпорту і головним ринком експорту Мексики. У 2012 році 16,1% зовнішньої торгівлі припадало на Канаду, 14% – на Китай, а 12,9% – на Мексику [2].

Міграційні процеси між США і Мексикою тривають в контексті значної економічної асиметрії; протягом багатьох десятиліть США є основною світовою державою, тоді як Мексика залишається країною, що розвивається, де одним з головних, стимулюючих міграцію, економічних показників є різниця в заробітній платі між двома країнами. У 2012 році середня оплата праці в промисловості США становила 27,15 дол. США на годину, тоді як в Мексиці аналогічний показник дорівнював лише 4,45 дол. США в годину [3].

Революційні зміни в міграційному законодавстві, спрямовані на зняття регіональних і расових обмежень, почалися в 1960-х роках, в рамках загальної лібералізації та боротьби за громадянські права. Акт про імміграційну реформу (1965) збільшив річний імміграційний ліміт і ліквідував регіональні та етнічні квоти, однак число людей, що в'їжджають з однієї і тієї ж країни, було обмежено до 20 тис. осіб. При цьому, пріоритетними напрямками стають возз'єднання сімей та стимулювання припливу працівників високої кваліфікації.

Наслідком нового підходу і скасування дискримінаційних квот стала стрімка зміна регіональної та етнічної структури імміграційних потоків: частка європейців з більш ніж 90% в період до 1965 р. знизилася до 10% двадцять років по тому. У результаті більшість іммігрантів тепер перебувають в США з країн, що розвиваються. Зараз половина народжених за кордоном жителів США приїхали з Латинської Америки, чверть – з Азії. Імміграція, таким чином, стала механізмом швидкої зміни етнічної структури населення США (рис. 6).

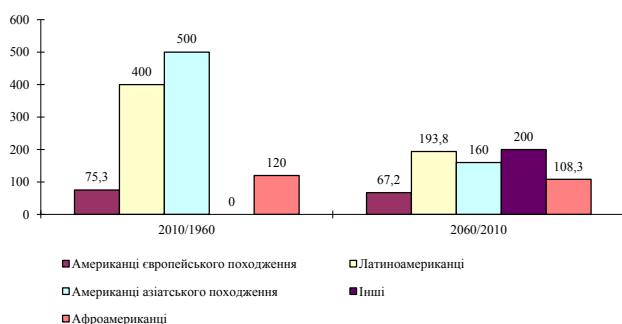

Рис. 6. Темпи зростання міжнародної імміграції США за расовими категоріями населення, %

Міграційна система отримала подальший розвиток з прийняттям Конгресом Акту про імміграційну реформу і контроль (1986 р.). На відміну від попередніх документів, цей акт був орієнтований, перш за все, на вирішення проблеми незаконної трудової імміграції, яка досягла колосального масштабу.

По суті, це був компроміс, спрямований одночасно на легалізацію багатьох іммігрантів, які вже знаходилися в США, і створення перешкод для нелегальної імміграції в майбутньому (нелегали, які могли довести, що вони постійно проживали в США з 1 січня 1982 або раніше, могли отримати амністію і легалізуватися з перспективою отримання права на постійне проживання).

У результаті з приблизно 6 млн. незаконних мігрантів, які перебували на той момент у США, легалізувати вдалося 2,7 млн. осіб.

На початок ХХІ століття число нелегальних мігрантів у США становило, за різними оцінками (залежно від методології підрахунку і політичних пристрастей авторів оцінок), від п'яти до 20 млн. осіб, що складає приблизно 4% населення країни і близько 30% від сукупної чисельності іммігрантів.

Таким чином, міжнародна міграція та її потужні соціальні наслідки в обох країнах, а також в їх економіці створили міцні узи між ними.

Висновки та пропозиції. Спираючись головним чином на вищезгадані обстеження, можливо стверджувати, що мексиканська міграція – це широкомасштабний процес, сконцентрований в межах відносно короткого періоду часу і орієнтований на одну країну, який зараз знаходиться в стані відносно стабільності після двох десятиліть інтенсивного взаємообміну: близько 1 млн. мігрантів в 1970 році, 9,8 млн. мігрантів в 2000 році і 12,5 млн. мігрантів в 2007 році, коли був досягнутий верхній поріг. У 2012 році кількість мігрантів склала 12,4 млн. осіб.

І, хоча, чиста міграція Мексики прагне до нульової відмітки, сприяючи створенню в рамках двосторонніх відносин цивілізованої нормативної основи для визначення нових параметрів потоку робочої сили, для Мексики міжнародна міграція глибоко актуальна. Її найбільш значним результатом стала зміна визначення нації. Нація, яка колись розглядалася лише як люди, що проживають на території країни, зараз повинна пристосовуватися до своєї транскордонної реальності. Міжнародна міграція також перетворила життя регіонів Мексики, її економіку та її соціальні, культурні та політичні процеси. Державна політика та стратегії розвитку продовжують адаптуватися до ситуації, де зберігаються серйозні труднощі, пов'язані із захистом прав людини мексиканців за кордоном, а також із захистом прав громадян інших країн, для яких Мексика є транзитною територією. Не менш важлива еволюція ситуації на кордоні, яка веде до нової регіоналізації розвитку, як з США, так і з Гватемалою, причому кожний напрям передбачає свої проблеми. В цілому, міжнародна міграція стала потужною рушійною силою соціальних змін практично у всіх національних областях. Крім того, слід згадати, що в Сполучених Штатах спостерігаються аналогічні процеси великомасштабних змін, зумовлені подібною інтенсивністю міграції.

Список літератури:

1. Бенхабиб С. Притязания культуры. Равенство и разнообразие в глобальную эру / С. Бенхабиб. – М: Логос. – 2003. – 350 с.
2. Бюро переписей Соединенных Штатов Америки. Основные торговые партнеры / URL: <http://www.census.gov/foreign-trade/statistics/highlights/top/top1212yr.html>
3. Бюро статистики труда США (БСТ), <http://www.bls.gov/fls/ichcc.htm#table2.2>
4. Всеобщая декларация прав человека / URL: <http://www.un.org/russian/documen/declarat/>
5. Забор на границе будет стоить Бушу лишних 400 миллионов / URL: <http://www.americaru.com/news/31781/>
6. Национальный институт статистики і географії Мексики / URL: www.inegi.org.mx
7. Организация Объединенных Наций, Департамент по экономическим и социальным вопросам (2012 год). Trends in International Migrant Stock: Migrants by Destination and Origin (United Nations database, POP/DB/MIG/Stock/Rev.2012)
8. Тюркин М.Л. Миграционная система России / М.Л. Тюркин // Монография. – М.: Издательский дом «Стратегия», 2005. – 269 с.
9. 232 million international migrants living abroad worldwide—new UN global migration statistics reveal / Department of Public Information United Nations // URL: <http://esa.un.org/unmigration/wallchart2013.htm>
10. Corona, Rodolfo, and Rodolfo Tuiran. “Fuentes mexicanas para el estudio de la migracion Mexico-Estados Unidos”. Migracion Mexico-Estados Unidos: Continuidad y Cambios. Tuiran (coordinator). Mexico City: Consejo Nacional de Poblacion (2000): 35-44.
11. Deutsche Stiftung Weltbevoelkerung / URL: <http://www.dsw.org/publications-and-media/publications.html>
12. Durand, Jorge and Douglas Massey. «Los enfoques teoricos: una sintesis». Clandestinos: Migracion Mexico-Estados Unidos en los albores del siglo XXI. Mexico City: Miguel Angel Porrua/UAZ (2003)
13. Evaluating Components of International Migration:Legal Migrants / United States Census Bureau // URL: <http://www.census.gov/population/www/documentation/twps0059/twps0059.html>
14. Retraites: la mobilization attaint un pic // URL: <http://mediationcite.canalblog.com/archives/2010/10/12/19311612.htm>
15. U.S. Statutes at Large, 81st Cong., II Sess., Chp. 1024, p. 987-1031 http://tucnak.fsv.cuni.cz/~calda/Documents/1950s/Inter_Security_50.html
16. Véase Corona, Rodolfo y Rodolfo Tuirán (2008), “Magnitud de la emigraciyn mexicana a Estados Unidos después del año 2000”, en Papeles de Población , Año 14, Núm. 57, julio-septiembre, Centro de Investigación y Estudios Avanzados de la Población (CIEAP), Universidad Autónoma del Estado de México (UAEM), Toluca, Estado de México, pp. 9-38.

Чепеленко А. М.

Украинская инженерно-педагогическая академия

Чепеленко Д. С.

Донецкий национальный университет

США — МЕКСИКА: ПРИРОДА КОНФЛИКТА МИГРАЦИОННЫХ ИНТЕРЕСОВ

Резюме

Исследованы теоретические вопросы природы конфликта миграционных интересов наиболее влиятельных стран США, как страны-реципиента, и Мексики, как страны-донора, и исследования степени влияния миграции на экономику и политику стран.

Ключевые слова: миграционная политика, миграционные процессы, страны-доноры, страны-реципиенты, влияние глобализации.

Chepelenko A. M.

Ukrainian Engineering Pedagogics Academy

Chepelenko D. S.

Donetsk National University

USA — MEXICO: NATURE KONFLIKTU MIGRATSIYNIH INTERESIV

Summary

Investigated theoretical question the nature of the conflict of interest migratory most important countries in the United States, as host country, and Mexico, as a donor country, and study the degree of the impact of migration on economic and social policy.

Key words: migration policies, migration, donor countries, recipient countries, the impact of globalization.